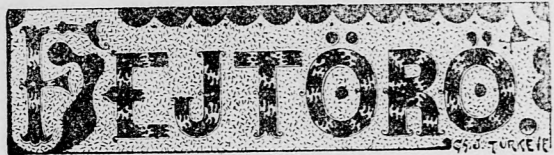

VI. o. t. «Élet vagy halál»-t, ugyancsak Petőfitől és Zsembery Kornél VIII. o. t. Tompa «Uj Simeon» cz. allegorikus költeményét, mely utóbbi szavaltat jegyző-könyvi dícséretet aratott. Erre következett Kerekes Pál tiúkárnak «Magyarosítsuk neveinket» jelgés indítványa, melyben felszólítja a kör tagjait, hogy idegen hangzású neveiket magyarosítsák, kifejezve ezzel is a keblünkbe oltott hazafiúi szeretettel. Ez évi ötödik számunkban arra serkentettük az idegen nevű ifjakat, hogy márczius Idusa ötven éves jubileumának emlékére tömegesen magyarosítsák neveiket. «Hadd tűnjék el ez az egyetlen idegen íz is! Márcziás idusának ötvenedik fordulójára lobogni fog a máglya, melybe azt áldozatul beledobhatjuk; dobják bele készséggel, hazafias hevülettel!» Ez persze sajnós, csak írott malaszt maradt, ép azért üdvös lépés e téren az eperjesiek mozgalma, melyhez kívánjuk, hogy mentül több önképzőkör hozzá csatlakozzék!

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Mértani kérdés:

Ha valamely derékszögű négyszög alapját 4 m.-rel, magasságát 3 m.-rel nagyobbítjuk, akkor területe 273 m².-rel növekszik, ha pedig alapját 5 m.-rel, magasságát is 5 m.-rel kisebbre vesszük, a terület 375 m².-rel kisebbedik. Mekkora a négyszög alapvonala és magassága?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1898. november 6.

A 42. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 24 évig, az utolsó évben fizet 1750 frtot. **Földrajzi kérdés:** Abaliget. **Történelmi kérdés:** Babócsa. **Természettudományi kérdés:** Gyilkos ádáz (athusa cynapium). **Vegyári kérdés:** Aconitin.

Helyesen fejtették meg: Messerschmidt Géza, Pivoy Aladár, Ambrus Pál, Móroca László, Pécsa József, Dorn Tivadar, A 3125. sz. előfizető, Szenyovszky Ferencz, Havas Gyula, Wohlstein Sándor, Gabriel Ferencz, Nyúl István, Paal Tivadar, Horváth Dezső, Baner Gyula, Dada András, Ronchetti József, Györke Ilona, Acs Nagy István, Szécskay Dezső, Szenyovszky Ferencz, Fiedler Kálmán, Michalesky Vilmos, **Erődi Tihomér**, Pfeiffer Endre, Jakabb Gyula, Puskás Endre, Nyúl István, Kárász Géza, Miróczky János és Chabada Jenő, Benisch Arthur, Hübner János, Kirchner Gyula, Szeremley Cs. Lóránd, Adler testvérek, Halmi Gyula, Bohrandt Lajos, Ráth Kálmán, Wollner Ernő, Hajdu Pál, Kéler Tibor.

A kitűzött könyvjutalmat, Vachott Sándorné «Ifjúsági iratok» cz. művét **Erődi Tihomér** gymn. IV. oszt. tanuló nyerte el Budapesten, a ki azt kellő igazolással mellett a kiadóhivatalban át is veheti.

SZERKESZTŐI TELEFON.

P. A. Arad. Elfogadjuk és a lap terjesztését figyelembe ajánljuk. A mi kérdéseit illeti, «A hangsúlyos és időmértékes versek közti különbség», «Ballada és románca», «Kik voltak jelesebb szónokaink»-féle témákról elvből nem írunk. Ezen a színvonalon régen túl vagyunk már. Hogy azonban az irodalomtörténetet, esztétikát mily gondnal kultiváljuk, számaink ékesszóiban mutatják. Kisfaludy «Leányörzöjé»-ről most folyó tanulmányunk ép az ön igényeinek körébe vág. Üdvözlét. — **Biol.** Királynék áldott emlékezete nem érdemli meg, hogy ily rettenetesen silány rigmusokat áldozzanak neki. — **K. H.** Úgy rémlik, nekünk ez a verszet nagyon is jó az eddigiekhez mérve. Ezért nem merjük közölni. — **P. B.** «Alkony a Tiszánál» című költeményében így zeneg:

A túlparton a fűzfák hosszú sora,
Mint ha csak egy nagy fűzfaerdő volna.
Pedig azok csak kettős sorban vannak,
De oly sűrűn, hogy erdőnek látszanak.

Fiatal ember, ön költőnek nagyon is józan. — **T. K.** Sopron. 1. Kérdezze meg a kiadóhivataltól. A «T. L.» múlt évfolyamai közül csak az 1897-iki kapható, 5 forintért. — **Sz. J.** Szentcs. Tessék a kiadóhivatalhoz fordulni. — **3125. sz. előfizető.** Külön magyar földrajzi lap nincsen. A leghíresebb magyar geográfus Hunfalvy János. — **M. Gy.** Debreczen. Elfogadjuk, maradjon továbbra is buzgó hívünk. — **Kertész Á.** Budapest. Beküldött Ovidius fordítása nem alkalmas a közlésre.

Kitűnő magyar ifjúsági iratok:

Arany ABC. Irta Lajos bácsi (Baróti Lajos álneve). Pompás színnyomatu képpel, színy. számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Ily fényes kiállításban ABC képekonyv még nem jelent meg. — **A cirkusban.** Kartonizott szép képeskönyv, vidám apró versikékkel ellátta Lajos bácsi. — **60**
Baróti Lajos. Képeságok. 47 pajkos gyermekesny. Jankó, Cserépy stb. 217 művészi caricaturával. Diszkötésben 1.50
Andersen legszebb meséi. Baróti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színynyomatu vászondiszkötésben 2.—
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, színes címképpel 1.50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baróti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel 1.50
Ezerégyjé. Arab elbeszélések. A magyar ifjúság rész. áldolg. Baróti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondiszkötésben 2.40
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, 150 képpel színes kötésben 2.—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyarítá Baróti L. 120 képpel. Színynyomatu remek vászondiszkötésben. (A legszebb, legdíszesebb magyar kiadás) 2.40
Baróti Lajos. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem török. Elbeszélés az érettebb ifjúság részére Napoleon háborus korából. Magyarra fordította Baróti Lajos. Öt színnyomatu képpel 1.20
Harc az indiánokkal. Érdekesítő elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baróti Lajos. Vonzó címképpel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve 1.20
A hajótöröttek kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. cz. elbesz. nyomán írta Baróti Lajos. Színes képekkel. Diszkötésben 1.20
Robinson Crusoe viszontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baróti Lajos. Elegáns színes címképpel, kötve 1.40
— Ugyanaz diszkötésben, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtáblájú egész vászondiszkötésben 2.—
Münchhausen báró csodálatos kalandjai szárazon és vizen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Diszköt. A legszebb magyar kiad. 2.—
A klasszikus ókor legszebb hősmondái. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantusz Viktor, 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Érettebb ifjúságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondiszkötésben 2.—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fiatal leányok számára áldolgozta Rudnyánszky Gyula. 4 nagy, az-önkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiánypótló mű, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajánlékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondiszkötésben 2.—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,
Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdettet új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ IFJUSÁG ÉS A MŰVÉSZETEK.

(*) Még alkalmunk sem volt publikálni közoktatásiügyi miniszterünknek a közoktatási tanács-hoz intézett azon átiratát, a melyben a tanácsot arra hívja fel, hogy keressen megfelelő formát ahhoz, hogy miként volna a középiskolák tantervébe beleilleszhető a művészetek iránt való érzék fejlesztése az ifjúságnál, s már is egy újabb rendeltetéről kell megemlékeznünk, a mely már nem tervről, hanem valóságos tényekről szól s a művészetek iránt való érdeklődést törekszik ápolni az ifjúságban.

A miniszter az összes középiskolákhoz rendeltet küldött, melyben meghagyja, hogy a középiskolák önképző-körei mint testületek lépjenek be tagokul a Képzőművészeti, Iparművészeti és más hasonló társulatokba. Tagsági díj fejében megkapják a társulatok műlapjait és művészeti kiadványait, a melyek egyszersmind a művészeti oktatásnál kitűnő szemléltető eszközökké válnak.

A művészetek közül eddig csak kettőt kultivált az ifjúság: a zenét s a költészetet, — ez utóbbit sokszor tán túrhetetlen mértékben is. A magyar klasszikusok verseit ezimük szerint is ismerni eo ipso kötelességének tartotta. Tudja mi az a «Szeptember végén», a «Közeli tél», «Szép Ilonka» «Tetemre hívás» stb., tudja azt is, hogy kik írták ezeket a költeményeket. De hány diák van, a ki azt is tudná, hogy mi az a «Siralomházban», «Vajk megkeresztelése», «Szent Erzsébet», «Tetemre hívás» (képben) s ha akad is, a ki tudja, azt már kevés tudja, hogy ki festette ezeket. Azt meg éppenséggel alig tudja sok budapesti fiu is, hogy ki készítette Arany János, Eötvös, Deák F. szobrát, a honvéd-szobrot, — ki építette a lánc-, Margit- és Ferencz József-hidat,

az Akadémiát, a redoutot, a képzőművészeti csarnokot, a Nemzeti Muzeumot; ki restaurálta a Mátyás-templomot, a jáki templomot, a kassai dómot, a Vajdahunyadi lovagvárat stb. Pedig ezt tudni bizonyára van olyan kötelességünk, mint a Falu rossza, a Himfy dalai, az Árgirus királyfi stb. szerzőinek nevét ismernünk. Művelt embernek egyiket ép úgy kell tudnia, mint a másikat, s a művészetek közül az előbb említetteken kívül az építészet, szobrászat és festészet remekét is kell ismernünk.

S itt azt is hangoztatjuk, hogy főleg: a művészetek honi termékeit. Szégyen volna, hogyha a mi művészeink alkotásait nem ismernők, csak olyan szégyen, mintha valaki csak a világhírű költeményeket ismerné s a magyar költőkről ha tudna is valamit, de nem volna képes csak egyetlen verset is említeni s azt szépségei alapján méltatni is.

Ha meggondoljuk, hogy ez így volt eddig, esodálkozunk sajnálatra méltó állapotunkon. Mert bizony nem nagy diszére vált a magyar középiskolának az, ha tanítványai a művészetek közül csak éppen a költészetről tudtak valamit: a többi pedig terra incognita volt. Így aztán a fiatalság felnőtt és kinőtt az iskolából a nélkül, hogy ezt az ő hibájának róhatnók fel. Hiszen mi se hallottunk művészetekről sohase!

Mint vidéken tanuló deákok képeket, szobrokat sohse láttunk, sőt az esztetika nevét se hallottuk. Ily generációnak később — ha lesz is, kevés az érzéke a művészetek felemelő hatása iránt.

A miniszter intentiója nemesak nemes és üdvös, hanem nagy jelentőségű is középiskolai oktatásunk történetében. Hogy áldásos is legyen, adja a magyarok Istene!

A JÉG-SPHYNX. 16

Irta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

— Dirk Péter, mondja csak, nincs magának fogalma sem arról az útról, a mit Pym Arthurrall együtt megtettek, mióta Tsalal szigetéről elmene-kültek?

— Nincs, Jeorling úr! . . . Szegény Pymnek nem volt semmiféle szerszáma, hogy a nap magasságát megmérhette volna . . . Semmije sem volt, a tenger vitte a csónakunkat hat nap és hat éjjel egyhuzamban; a szél is segített, az is délre hajtott, mind tovább . . . tovább. Két karót szúrtunk a csónak oldalába, ráakasztottuk az ingünket . . . az volt a vitorlánk.

— Ahá, az a fehér ing, mitől Nu-Nu oly rettenetesen félt . . .

— Arra nem emlékszem, de ha Pym úgy írta meg, akkor igaz . . . szent igaz.

Tompa hangon jegyzé meg végül:

— Jeorling úr, Pym majd elmond mindent magának . . . Ő tudja . . . én bizony nem tudom már . . . Ő látta a saját szemével . . . neki bátran hihet.

— Hinni fogok neki, Dirk Péter — felelém, hogy a meszticzet meg ne szomorítsam.

— Úgy-e, keresni fogjuk őt?

— Remélem, hogy keressük.

— Mert Pym, az én kedves fiam él . . . várja, hogy Dirk Péter megölelje őt . . . beszéljen vele . . . Én tudom, hogy él . . . valaki azt súgja! . . .

A meszticz hatalmas, boltozatos melle remegett . . . Ő nagyon szerethette ő a szegény Pymet!

Csendesen megfordult és ott hagyott engemet, gyötrő izgatottságnak közepette. Mert hogy ne hatott volna meg e félig vad embernek kimondhatatlanul gyöngéd szeretete, a ki barátja sorsáért úgy aggódott, a ki barátját úgy szerette, mintha az édes gyermeke lett volna . . .

Január 9-ikén megmértük a nap magasságát. Az eredmény: 86° 33' déli szélesség.

Ezen a ponton szakadhatott el a meszticz Pym Arthurtól, mikor a csónak abba a jégtuskóba ütközött.

Itt megint az a kérdés merül fel: vajjon a jég-tábla, melyre Dirk Péter felkapaszkodott, ugyanabban az irányban haladt-e, mint Pym csónaka? Vajjon nem vitte-e egy másik tengeráram észak vagy nyugat felé?

Ezen közben a «Halbrane» vitorlát kedvező szél dagasztotta, s haladott merészen tovább dél felé. Engem meg valósággal lázas, beteges kívánság szállott meg, hogy mielőbb lássam Pym Arthurt, Guy Vilmost és a «Jane» matrózait. Nem . . . nem is tudtam arra gondolni, hogy nem találjuk meg őket.

Ha most Guy Len kapitány hirtelen megfordítaná a hajót, s azt parancsolná, hogy térjünk vissza északra: nem tudom, hogy melyikünk volna kétségbeesettebb: Dirk Péter-e, vagy én? . . .

A legények elég derekasan viselték magukat. Hedrne is csak titokban elégedetlenkedett. Hogy

a matrózok kitarását még inkább fokozza, Guy Len kapitány összehívta őket a hajó fedélzetén, s így szólott hozzájuk:

— «Halbrane» népei! Mióta Tsalal szigetétől elindultunk, két fokkal jutottunk tovább délre. Tudjátok meg, hogy a zsoldotokon kívül négy ezer dollár jár nektek, minden fokért kétezer. Mihelyt a Falkland-szigetekre érünk, a jutalmat megkapjátok.

Egyik-másik matróz «hurráh»-zott, de a többi közönyösen vette. Mintha néhányan elégedetlenül morogtak volna is.

V. FEJEZET.

Féltetés.

Kezdettem nagyon aggódni. A Hedrne által mindinkább felbűjtogatott matrózok kezdettek a szolgálatban lanyhák lenni, gyakran összesúgtak-bűgtak. Az út folytatására nem igen volt kedvük. Sőt, a mint észrevettem, a régi matrózok között is akadt egy-kettő, a ki szívesen hallgatott az izgága Hedrne szavaira.

Maga Guy Len, a kapitány is kezdett nagyon esüggedni. A közeledő tél rémképeket festett lelki szemei elé. Ha őt nem lelkesíti tovább az ügy, akkor én és Dirk Péter annyi ellenkező véleménynek ellenében semmit sem tehetünk . . .

Január 13-án szóba ereszkedtem Hurliguerlyvel, a csónakmesterrel. A beszédes ember nyilatkozatából azt vettem ki, hogy a «Halbrane» matrózai nagyon zúgolódnak.

A fedélzetem jártam fel és alá, nézegettem a fejünk felett szálló és éktelenül rikácsoló madársereget. Egyik-másik sirály közben-közben leszállott az árboz keresztgerendájára.

Eszünkbe sem jutott, hogy bántuk őket. A sirály húsa nem izletes.

Ekkor lépett hozzám Hurliguerly és mondá: — Tudja, uram, én azokban a szigetekben, miről Pym mesél, nem igen hiszek, abban pedig még kevésbé, hogy a «Jane» emberei e szigetek valamelyikére menekültek.

— Miért nem?

— Azért, mert Guy Vilmosnak legföljebb valami hitvány lélekvesztője lehetett, már pedig azzal ezen a tengeren messze menni nem lehet.

— Én nem memém olyan bizonyossággal kétségbevonni, csónakmester uram.

— No de, Jeorling úr, csak nem hiszi! . . .

— Mi rendkívüli volna abban, hogy Guy Vilmost és bajtársait a tengeráram magával ragadta s valahol partra vetette? . . . Valamelyik szigeten vannak, s nekünk módunkban áll őket felkeresnünk.

— A matrózok nem mind gondolkoznak így — jegyzé meg Hurliguerly, egyet rándítva a vállán.

— Tudom, . . . tudom, s eleget aggódom miatta. Az elégedetlenség tovább terjed?

— Attól félek, Jeorling úr, hogy terjed. A jutalom, melyet kitűzött, már csak egyiket-másikat kecsgetti, s azokat sem túlságosan. Mind több

panasz-szót hallok. Há'szen szép pénz volna az, ha egészen a sarkig eljutnánk, mindenik kapna négyszáz dollárt . . . Csakhogy ez a kötélre való Hedrne nem tudja befogni a száját . . . Haj! . . . hej! . . . Félek, hogy erőszakkal akadályozzák meg a «Halbrane» útját.

— Az új matrózok lehet, hogy hallgatnak az izgatóra, de a régiek . . .

— Hm . . . kettő-három már a régiek közül is elpártolt . . . Kezdek fontolgatni a dolgot . . . beszélnek a veszélyekről.

— Remélem, hogy Guy Len kapitány és West Jem majd engedelmességre szorítják őket.

— Nem lehet azt előre tudni! . . . Hátha a kapitány is elveszti a bátorságot . . . ha a felelősségre gondol, mely a vállaira nehezedik, s egyszer csak visszafordítja a hajót? . . .

— Ettől félttem én is. Ez ellen nincs orvosság.

— A mi engemet, Endicott barátomat illet, mi elmennék akár a világ végére is — ha ugyan valahol van a világnak vége; no meg Holt Márton és Dirk Péter, de csak úgy, ha a kapitány parancsolja.

— Mi a véleménye magának Dirk Péterről?

— Nekem még csak volna olyan, a milyen, de a matrózok megfoj-

tanák egy kanál vízbenőt, mert őt tartják hibásnak ebben az Istent kísérő útban. Ez a vastag koponyájú meszticz loesogott arról, hogy Pym Arthur pedig él még, Pym már régen megfagyott, éhen halt, vízbe fuladt; . . . a sok halál közül valamelyikkel bizonyára kimúlt az árnyékvilágból az alatt a tizenegy év alatt. Így mondják a matrózok, s annyi szent és igaz, hogy Dirk Péterre haragusznak, habár egyik társát a tengerből kimentette. Attól félek, hogy . . .

— Nos, csak ki vele!

— Hogy előbb-utóbb rosszul jár Dirk Péter.

— Hiszen majd védi ő magát. Jaj annak, a ki vaskörmei közé kerül.

— Csakhogy Hedrne sokan vannak, mégis csak legyűrik a meszticzet, s bezárják a hajófenékbe, s ott felejtik.

— Nem addig van az, Hurliguerly, még mi is itt volnánk. Legfőképpen pedig ön, a kinek nagy tekintélye van a matrózok előtt. Elvégre, ha a 400-hoz még egy nullát teszünk, szép kis összegecske lesz, mi? . . . Ezt pedig szívesen felaján-

lom a «Halbrane» derék csónakmesterének jutalmul, ha a matrózok között rendet csinál, ha velök okosan beszél . . . Három hét nem olyan hosszú idő, s a téltől sem kell olyan nagyon félni, akkor már a «Halbrane» túl lesz a déli sarkkörön. Ezeket mondja el a matrózoknak. Hurliguerly csipetett a szemével, s biztosított, hogy nem lesz semmi baj, ő majd a kezébe veszi a dolgot, csak legyek nyugodt.

Január 15-ikén igen pontos méréseink szerint 43° 18' hosszúság; 88° 17' szélesség alatt jártunk. A «Halbrane» már csak két fokon járt a déli sarkponttól, alig százhusz mérföldnyire.

Délután nyilvánvaló bizonyosságot láttam annak,

hogy Hedrne a matrózokat felbűjtogatta. Össze- gyűlte ka kisebb árboz tövében, sugdostak s réám dühös pillantásokat vetettek. Ketten-hárman közülök az öklükkel fenyegetőztek, végül morogni kezdettek.

West Jem megsokalta a dolgot.

— Csend! — rivalt rájuk.

Közeledett feléjük és így szólott:

— Annak, a ki a száját föl meri nyitni, velem gyűl meg a baja!

Guy Len kapitány a kabinjában volt. Minden pillanatban vártam, hogy megjelenik a fedélzetem

OTT HAGYOTT ENGEMET GYÖTRŐ IZGATOTSÁGNAK KÖZEPETTE.

és kiadja a parancsot, hogy a «Halbrane» forduljon vissza.

Másnap reggel a goélette még mindig folytatta útját dél felé. Nemsokára köd ereszkedett le, s a szemhatárt elborította.

Megvallom, hogy ez a köd engem kétségbeejtett. West Jem várta, hogy a kapitány megjelenjék a fedélzeten és intézkedjék a «Halbrane» további célját illetőleg.

Dirk Pétert már napok óta nem láttam, nem is beszéltem vele. Kerülte, ha lehetett, a matrózokat, s azok is gyűlölettel fordultak el tőle. Ha a hajó bal oldalának a korlátjához támaszkodott, társai a jobboldalra húzódtak tőle. Csak a csónakmester szólott hozzá néha-néha, de a mesztiez neki sem felelt soha.

Dirk Péter nem is törődött velök, épen olyan közönyös volt a környezete iránt, mint eddig. Folyton önmagába mélyedt, s azt hiszem, ha a kapitány esetleg kiadja a rendeletet, hogy forduljunk vissza, ez az ember valami nagy esztelenséget követne el.

Engem is került Dirk Péter. Eleinte azt hittem, hogy a matrózok előtt nem akar többé gyanussá tenni, azért nem jön hozzám.

17-dikén délután nagy és reám nézve váratlan dolog történt. Délután két óra lehetett. Fáradt és kedvetlen voltam. Bementem a kabinomba s végigdültem az ágyon, az egyik ablaktáblát leeresztettem.

Hirtelen kopogtatnak az ajtón, nagyon halk volt a kopogtatás. Dirk Péter lépett be hozzám. Az ágyamon fekve maradtam, s intettem neki, hogy üljön le.

Dirk Péter nem ült le. Zavartan hallgatott.

— Nos, mit akar mondani, Dirk Péter!

— Valamit szeretnék mondani . . . Jeorling úr . . . értse meg jól . . . szeretném, ha maga is tudná, . . . senkinek sem mondtam el soha . . . soha, csak magának . . . Azoknak ott künn a világért sem mondanám el.

— Ha olyan kényes dolog, talán jobb lesz, ha továbbra is titok marad.

— Nem, . . . nem tudom tovább titkolni . . . Nyomja itt . . . itt a szívemet, mint egy szikla.

Dirk Péter a mellét verte a kezével.

Aztán folytatta:

— Mindig attól félttem, hogy álomban kikotytyantom, . . . hogy azok meghallják . . . mert sokszor álmodom arról . . . s az álom . . .

— Kiről álmodik?

— Róla . . . mindig csak róla! . . . Azért húzódok éjjel is félre az emberektől . . . félek, hogy megmondom az igazi nevét . . .

— Pym Arthurnak más neve volt? — kértem nagy álmélkodva.

— Nem . . . nem! Másról van a szó . . . egészen más emberről . . . Tudja a «Grampus»-on. Mikor éhezünk . . . iszonyú kínos éhség volt . . . aztán a szalmaszállal . . . hiszen tudja, Jeorling úr?

— Ha úgy történt is, a mint Pym Arthur elmeséli, Dirk Péter, nem tudom, miért furdalná

magát olyan nagyon a lelkiismeret. A sors Parkerre esett, épen úgy eshetett volna magára is, vagy Pym Arthurnak. Nem esik az a bűn olyan elbírálás alá, mintha maga a szerencsétlen Parkernek szántsándékos gyilkosa lett volna.

— Jeorling úr . . . értse meg jól a szómat . . . vajjon Parker családjá is így gondolkozik a dologról?

— Családjá? . . . Hát éltek Parkernek a szülei?

— Éltek, . . . s épen ezért nem nevezte őt Pym az igazi nevén . . . Parkert nem Parkernek hívták, . . . hanem . . .

— Igaza volt Pym Arthurnak, hogy más nevet adott neki . . . Én magam sem óhajtom tudni az igazi nevét . . . Ez a titok maradjon előttem titok . . .

— Nem marad az . . . gyötör engem, kínosan nyomja a szívemet, . . . ha magának megvallom, . . . könnyebb lesz a teher, Jeorling úr . . . meg kell mondanom Parkernek az igazi nevét . . .

— Nem akarom tudni, Dirk Péter . . . nem akarom tudni!

— Holtak hívták, Holt Ned-nek . . .

— Holt? — kiálték fel rémülten, — a mi Holtnaknak . . .

— Édes testvére volt, uram! . . .

— Holt Márton, a Holt Ned öcsese?

— Igen . . . Ned a bátyja volt.

— Holt Márton azt hiszi, hogy bátyja a «Grampus» zátonyra jutása alkalmával a többi matrózokkal együtt a tengerbe fuladt.

— Pedig nem igaz . . . s ha Holt Márton megtudná, hogy én . . .

E pillanatban akkorát zökkent a hajó, hogy az ágyamról lefordultam.

A hajó erősen a jobb oldalára fordult, szinte elmerült a tengerben.

— Ki volt az a gaz ficzko, a ki a kormánynál áll? — kiáltott fel West Jem. Hedrne állott elé.

— Elmentél a helyedről? — ordítá West Jem, s nyakon ragadta Hedrnet.

— Hadnagy úr . . . én nem tudom, de . . .

— Szót se! Gratian, állj a kormánykerékhez, te pedig, gazember, takarodj a fenék-kamrába, előre! Ekkor az árboez-kosárból lekiáltott az ór:

— Szárazföld! (Folyt. köv.)

NOVEMBERBEN.

Künt járok az őszi határon;
Rojtos, fehér köd ül a tájon,
Mint szemfedél halotti ágyon!

Halott a nyári szép természet;
S az ő sorsában az enyészet
Példázza, érzem, az enyémet!

Az őszi nap bágyadt világa
Úgy rezg be csak e félhomályba,
Mint a gyertya libegő lángja.

S holott virasztok csendben, gyászban:
E nagy ravatalos szobában
Olyan nyomasztó némaság van!

Óh, hogy elmulás minden itten!
Ki a halálban *mást* is hittem,
Ne hagyj el engem, Uram Isten!

S már-már e gyászos környezetben,
Jobbik magammal küzelemben,
Főzökogó kétség kél bennem . . .

Mikor e zord, halott határon
— Óh, bűvölet! Óh édes álom! —
Új élet mosolygását látom!

Friss őszi vetés virulását,
Egy új kikelet tanúságát,
A jó Isten örök jóságát!

. . . Óh, legyen áldott a vetője,
Adj, Uram Istenem, jövőre:
Arany valóságot belőle!

Szaboleska Mihály.

Kisfaludy Károly Leányórzője. 3

A «Tanulók Lapja» számára írta Kunfi Zsigmond.

Felszínesen tekintve nem is látszik olyan nagy haladásnak ez, de ha meggondoljuk, hogy az igazi jellemvígjáték sokkal ritkább még a sikerült tragédiánál is; ha tekintetbe vesszük, hogy a három nagy görög tragikusra csak egyetlen nagy vígjátékíró esett, ha számba vesszük, hogy Shakespeareben is nagyobb a tragikus, mint a komikai költő, hogy a két nagy francia tragédia-író mellett Molière csak egyedül emelkedik ki, s végül azt is megfigyelve, hogy a német irodalom virágkorában a tragédia megtalálta Schillert és Goethét, míg a vígjáték alig ment tovább Kotzebuenál, csak mindezeket tekintetbe véve fogjuk kellőképp megbecsülhetni Kisfaludy haladását, a mely valószínűleg egy szebb jövődönék lett volna biztos záloga. S én annak a körülménynek, hogy az igazi nagy szellemek inkább a tragikus alkotásokhoz vonzódnak, lélektani okát abban vélem megtalálni, hogy a nagy szellemet jobban vonzza az a szellemrokonság, a mely a nagy embert hasonlójával összeköti, mert hiszen a tragikus hősök mind nagy, hatalmas emberek, fenséges hősök, a kik mint mindmegannyi Atlasok vállukon hordozzák a földgolyót s azt vagy kiforgatják, vagy mint Hamlet oly szépen mondja, azért születtek, hogy a sarkaiból kifordult világot helyretolják. Míg a komikus jellem mindig kicsinyes, mindig gyarló, még ha Tartuffe is,

mert a mint Aristoteles a komikumról szólva mondja: Nem fájó s nem veszélyes hiba vagy vétek a nevetséges.

És e rövid kitérés után térjünk vissza a Leányórző jellemeinek nagyon is vázlatos rajzára. Morlay Móríciz olyan fiatal ember, a ki előtt munka- és kenyérkereset oly fogalmak, melyek szellemi látókörét messze túlhaladják. Mindenek felett szereti szabadságát, könnyen hevülő és lángra lobbanó fiatal ember, regényes természetű és kalandvágyó; leleményes, de sokszor ügyetlenül és erőszakoltan, élénk és mozgékony, könnyelmű és felületes, épen ellentéte neki Lángai Sándor komoly, megnyerő, de kissé tán nagyon is langymatag alakja. E két jellem ellentétes vonásait nagyon szépen feltünteti I. felvonásbeli párbeszédük. Sándornak egész boldogsága, élete nyugalma forog koczkán, Móríciz csak futó kalandot keres. De Sándor nem elég erélyes, nem tesz semmit, csak azt mondogatja, hogy megházasodik. Különben komoly és rokonszenves fiatal ember, a ki mindenki megbecsülését megnyeri. Nem tör úgy a házba, mint Móríciz, hanem miután meggyőződött Nelli hűségéről, eltávozik és csak a véletlen erőszak huzolja vissza. De alakja általában véve komikus jellemnek nem mondható, csak jobban kiemeli Mórícizét.

A másik oldalon állnak az agglegény Sziklasi és az özvegy Szalkai. Jó magyar nemesek, a kik falusi udvarházukban pipaszó mellett nézik a nagy világot, a melyből őket különben több aligha érdeklí, mint a vármegyéjük. A két öreg nyugalma megzavarja Nelli, a kinek megőrzésére vállalkoznak s az elvállalt feladatnak becsülettel meg akarnak felelni. Sziklasi agglegény, a ki az asszonyokat azért gyűlöli, mert kosarat kapott tőlük s volt idő, mikor nem így gondolkozott róluk. Elvei azonban most is csak addig állanak olyan szigorúan, a míg másról van szó, de mihelyt saját kényelmét kellene áldozatul hozni, feláldozza magát s a caudiumi iga alá hajtja fejét. Barátjára Szalkaira meglehetősen hatással van, de annak egyéb okai is vannak az asszonygyűlölésre, nevezetesen, mert felesége megcsalta s mert — saját szavaival élve — nagyon gyakran érezte vele erkölcsét, azután meg nőgyűlölő azért, mert nincs alkalma, nincs a kibe belekössön. De a mint megjelenik Nelli, bekövetkezik az öreg Szalkainál a vénasszonyok nyara, a kétes értékű másodvirágzás ideje. Mindkettőben van valami vonás Tartuffeből, de inkább csak odavetve van

mind a kettő, mintsem rendszeresen kidolgozva és kidomborítva. Ugyanez áll Nelli alakjáról. Érzélgős, szentimentális leány, a kinek a cselekvény fejlődésében majdnem semmi része nincs, inkább tárgya, mint alanya a vigjátéknak. Epe-dez, sóhajtoz, könyveket olvas, bizonyára Wertheriádákat s dalokat énekel, melyek az Athenæum költészetének, a szoba lyrának legjellemzőbb termékei. A többi személyekről kevés mondani valónk van. Lőrincz, Jakab, Margit, egész közönséges cselédek, kik egyénitve egyáltalában nincsenek s inkább a staffaget szolgáltatják, mint-hogy a drámai actióra nagyobb befolyással volnának. Általában legnagyobb hibájuk, hogy inkább beszélnek, mint cselekednek, pedig minden drámai műfaj a cselekedeteken, nem pedig szavakon kell, hogy épüljön. A komikai alapeszmét nem is fejezik ki a személyek tisztán világosan, hanem azt úgy kell kifejtenuk, segítségül véve nemesak a személyeket, hanem a költő intencióját és a magunk találékonyágát is. Drámai dictionja elég ügyes, noha Kisfaludynak kétségtelenül a nyelv volt a leggyengébb oldala. De jó megfigyelő lévén, a vigjátékban, melynek nyelve a középfajú dráma után legközelebb áll a mindennapi, társalgási nyelvhez, sikerült neki a kellő mértéket megtalálni, s ha nyelvében nincs is meg a képeknek és hasonlatoknak a gazdagsága, a mi Vörösmartyt, a népnyelv alapos ismerete és a plasticitás, a mi Aranyt jellemzi, mégis sikerült neki a prózai-drámai dietiót elég szerencsével megteremteni, és sok helyen igazi rythmus lüktet prózájában s költői szépségekben is teljes Igen, megteremteni, mert ennek a megteremtése volt Kisfaludy Károly legnehezebb feladatainak egyike. Mert társalgási nyelv csak ott keletkezhetik, a hol van talaj, melyből fakadjon, a hol meg van maga a társadalom, ezt pedig nálunk csak Széchényi István teremtette meg. Azelőtt voltak osztályok, kasztok, de egységes, a nemzeti lélektől áthatott és egységessé lett társadalom csak nagyon lassan alakult ki még ő utána is. Azért volt Kisfaludy vigjátékai legnagyobb részének hőse a köznemes, mert ez volt az egyetlen osztály, — melyet akkor még számításba venni nem lehetett — a mely a mi legdrágább kincsünket, a magyarságot megőrizte. Kisfaludy Károly ennek az osztálynak az öléből emelkedett ki, ne esodáljuk hát, ha ezt rajzolta. Működését azonban a nemzeti lélek ihlette, az adta a tollat kezébe, az egyetlen eszközt, a mely ama szomorú napokban megmenthette a magyart. S ha mun-

kának aethetikai vizsgálásánál és megbirálásánál kissé sok kivetni valót talál is a kutató, ha nem is örökbeesü alkotások széptani szempontból, de mindenesetre azok irodalomtörténetiből. Mert egész újabb irodalmi fejlődésünk szála Kisfaludy Károlyhoz vezetnek vissza, ő volt a Prometheus, a ki ellopta az égi tüzet, mely szépen világított már nála is, de félvilágra ható örök világossággal csak utódainál ragyogott. De a mint méltatlanság volna Prometheustól megtagadni a dicsőséget az emberiség haladásában, azért, mert ő csak meztelen volt, ép olyan méltányatlanság volna Kisfaludy homlokáról letépni a babért. Petőfi és Arany dicsőségének tűzénél látjuk csak igazán, mi volt nekünk, mi volt irodalmunknak és nemzetiségünknek Kisfaludy Károly!

Az «Esperanto» világnyelv.

A *Tanulók Lapja* számára írta Györke Ilona, Margit.

Nem rég jutott kezemhez Barabás Ábel kolozsvári hírlapírónak az «Esperanto» világnyelvet tárgyaló munkája. Nagy érdeklődéssel forgattam s ez a körülmény indított arra, hogy kedves tanuló-társaimnak a világnyelvről általában s különösen a Zamenhof-féle «Esperanto» világnyelvről egyet-mást elmondjak.

A nemzeti művelődés egyik főeszköze az idegen nemzetekkel való érintkezés és ezen érintkezés eszköze a nyelvtudás. De mind a classicus, mind a modern nyelvek tanulása — akár nyelvtanukat, akár szókincsüket tekintsük — hosszas, fárasztó munkát követel, s a legtöbb embernek nincs ideje, alkalmá vagy türelme e nehéz munkához, inkább lemond az idegen nyelvek tudásával járó haszonról és élvezetről. Kedves tanuló-társaim bizonyára hálás örömmel üdvözlik tehát a Szerkesztő úrnak a világpostájára vonatkozó tervét, mely tanulságos és valóban élvezetes módon fogja az idegen nyelvek tanulását előmozdítani. De ha valaki tehetséggel és szorgalommal el is sajátít valamely idegen nyelvet, ezélját csak félig-meddig éri el, mert egy idegen nyelv csakis egy nemzettel való érintkezést tesz lehetővé. Ez okból már a múlt századokban a világ legnagyobb szellemei, mint Bacon, Descartes, Pascal, Leibnitz, Voltaire, Grimm J. és mások foglalkoztak a világnyelv kérdésével és azt lehetségesnek és mindenek fölött hasznosnak találták. A világnyelv azonban nem a nemzeti nyelveket és irodalmakat akarja helyükből kiszorítani, mint sokan tévesen gondolják, hanem a nemzetközi érintkezés eszköze akar

III. DÉLIA KIRÁLY ÉS FELESÉGE TEMETÉSE A BUDAVÁRI MŰVÉSZ-TEMP. JOMBAN.

lenni, úgy hogy a ki anyanyelvén kívül ezt az *egyetlen* könnyen elsajátítható idegen nyelvet bírja, képes legyen bármely nemzet fiával megértetni magát.

A világnyelv azonban csak úgy felelhet meg nagy céljának, ha grammatikája a lehető legegyszerűbb, logikus, minden kivételtől ment, továbbá ha szókinése kevés tanulni való tőszót tartalmaz és ezekből a többi szükséges szó könnyen képezhető. Az eddigi kísérletek, mint a *Pasilingua*, *Kosmos*, *Spelin* s az eddig még legjobban elterjedt *Volapük*, e feladatot nem bírták megoldani. De épen a *Volapük* elterjedése bizonyítja legjobban, hogy az emberiségnek — a XIX. században — szüksége van világnyelvre. Ez a körülmény indította Zamenhof dr. orosz tudóst az «*Esperanto*» világnyelv szerkesztésére, a mi hosszú kilencz évi fáradságának eredménye. A legnagyobb nyelvtudósok, köztük az angol Müller Miksa, kitüntető dícsérettel fogadták művét; de magok a tények tesznek legfényesebb bizonyítékot az «*Esperanto*» életrevalóságáról. Alig van európai nyelv, a melyre nyelvtanát s szótárát le ne fordították volna, s világszerte naponkint gyarapodik az esperantisták száma. Az esperantistáknak külön szaklapjuk is van már, az Upsalában havonként megjelenő *Lingvo Internacia* s ezenkívül a classicus és modern irodalmak remekművei egymásután jelennek meg «*Esperanto*» fordításban, s vannak írók, kik eredetileg ezen a nyelven írják műveiket. Hazánkban Bálint Gábor dr. kolozsvári egyet. tanár és Barabás Ábel kolozsvári hírlapíró ismertették először az «*Esperanto*» nyelvet. A sajtó kedvezően fogadta Barabás említett művét, mely a tíz oldalra terjedő grammatikai részen kívül gyakorlókönyvet, gazdag próza és verses szemelvényt az «*Esperanto*» irodalomból, «*Esperanto*»-magyar és magyar-«*Esperanto*» szótárt is tartalmaz. Ugyancsak Barabás több pályadíjat tűzött ki Arany, Petőfi és Jókai műveinek «*Esperanto*» fordítására s ugyanő még ez év folyamán gazdag tartalmú «*Esperanto*» évkönyvet fog kiadni.

De lássuk röviden Barabás, műve alapján, az «*Esperanto*» nyelvtant és szókinestet. Vessük össze nyelvtanát az ismertebb classicus és modern nyelvekével, s látni fogjuk, mily hasonlíthatatlánul egyszerűbb, logikusabb, könnyebben elsajátítható, mint azoké.

Az «*Esperanto*» nyelvben az írás teljesen egybevágó a kiejtéssel, az olvasás megtanulásánál szöveg sincs tehát arról a nehézségről, a melylyel a fran-

cia s még inkább az angol olvasás megtanulása jár. A hangsúly a szónak mindig utolsóelőtti tagjára esik, újra semmi nyoma annak a nehézségnek, a melybe a görög, olasz és angol hangsúlyozás tanulásánál ütközünk.

A névelőhasználat, a latin és angol kivételével, minden más ismertebb nyelvben nagy gondot jár, az «*Esperanto*» nyelvben a legegyszerűbb: a határozott névelő minden nemben, számban és esetben változatlanul *la*, határozatlan névelőt pedig nem ismer.

Főnévragozása az olasz főnévragozásra emlékeztet, de könnyebb, mint bármely más nyelvben. Legfeltűnőbb sajátága, hogy a nem megkülönböztetést teljesen mellőzi. Négy esetet használ, a nominativus mindig *o*-ra végződik; az accusativus ragja *n*, a genetivust és dativust *de*, illetőleg *al* prepositio segítségével képezzük. A többes szám ragja *j*, az esetek képzése teljesen olyan, mint az egyes számban.

Lássuk például *la vino* = bor ragozását:

	Egyes szám.	Többes szám.
Nom:	<i>la vino</i>	<i>la vinoj</i>
Gen:	<i>de la vino</i>	<i>de la vinoj</i>
Dat:	<i>al la vino</i>	<i>al la vinoj</i>
Acc:	<i>la vinon</i>	<i>la vinojn</i>

A melléknév végzete mindig *a*; ragozása hasonló a főnevekéhez, képzése az olasz és francia nyelvek mintájára történik, úgy hogy a középfokban *pli*, a felső fokban pedig *plej* szócskát teszünk az alapfok elé. (V. ö. fr. plus, le plus; olasz: più, il più.)

Az íghehatározó ragja mindig *e*, pl.: *rekta* = helyes; *rekte* = helyesen, tehát épen úgy, mint a latinban *rectus*-ből: *recte*.

A számneveket a latinból kölcsönözte az *Esperanto* nyelv. Tőszámneveiből egyszerű képzők segítségével alkothatjuk a rend-, sorzó-, osztó-, gyűjtő- és törtszám-neveket, pl. *kvín* = öt; *kvina* = ötödik; *kvín fojo* (francia ring fois) = ötször; *kvínobla* = ötszörös; *kvínope* = öten; *polkvín* = ötönként és *kvíne* = ötödször.

A névmások közül a személyes (*mi, vi, li* (himn.), *si* (nőn.), *ĝi* (seml.): többes: *ni, vi, ili*) és birtokos névmások (*mia, via, lia, ŝia, ĝia*, többes *nia, via, ilia*) általában a román nyelvek megfelelő névmásaihoz hasonlítanak, a többi (mutató, kérdő, visszahozó és határozatlan) névmás pedig az *i* alapszóból képezhető egyszerű táblázat segítségével.

Az ígeragozás legremekebb része az «*Esperanto*» nyelvtannak. Főjellemtvonásai: az igeidők

kevés száma, a melléknévi igenevekben való gazdagság, továbbá, hogy a különböző személyeket és számokat nem fejezi ki külön ragokkal, hanem a személyes névmás elébetételével. Lássuk egy példán a teljes ígeragozást.

Adori = imádni, *tö* = *ador*.

A) Cselekvő alak.

Jelentő mód. Jelen idő.

Egyes szám.	Többes szám.
<i>mi ador-as</i>	<i>ni ador-as</i>
<i>vi ador-as</i>	<i>vi ador-as</i>
<i>li ador-as,</i>	<i>ili ador-as</i>

Mult idő: *mi, vi, li, ni, vi, ili ador-is*.

Jövő idő: *mi, vi, li, ni, vi, ili ador-os*.

Conditionalis v. optativus: *mi, vi, li, ni, vi, ili ador-us*.

Coniunctivus v. imperativus: *mi, vi, li, ni, vi, ili ador-u*.

Infinitivus: *ador-i*.

Participium: praesens: *ador-ant,*

« perfectum: *ador-int,*

« futurum: *ador-ont.*

B) Szenvedő alak.

A szenvedő alakra nincsenek külön személyragok, mint pl. a latin v. görög nyelvben, hanem úgy képezzük őket, hogy az *esti* = lenni segédigéjét ragozzuk a kívánt időben, s hozzáadjuk a ragozandó ige nek szenvedő jelenidejű melléknévi igenevét.

Jelen: *mi, vi, li, ni, vi, ili, est-as ador-at-a*.

Mult: *mi, vi, li, ni, vi, ili est-is ador-at-a*.

Jövő: *mi, vi, li, ni, vi, ili est-os ador-at-a*.

Conditionalis v. optativus: *mi, vi, li, ni, vi, ili est-us ador-at-a*.

Coniunctivus v. imperativus: *mi, vi, li, ni, vi, ili est-u ador-at-a*.

Participium: praesens: *ador-at,*

« perfectum: *ador-ít,*

« futurum: *ador-ol.*

Összetett idők.

Végzett mult: *mi, vi, li, ni, vi, ili est-is ador-int-a*.

Végzett jövő: *mi estos ador-int-a*.

Coniunctivus végzett multja: *mi est-us ador-int-a*. (Folyt. köv.)

PROFESSZOR ÉS PÜSPÖK.

A *Tanulók Lapja* számára.

Apró ember volt a matematika professzora, de annál nagyobb a kopasz homloka, híres a tudománya és szörnyű a respektusa. Igazság mérője matematikai pontosságú volt, a serpenyőjében holmi tekintetek mit se nyomtak, mint az alábbiakból is kiviláglik.

A vizsgáló-terembe szokatlan számmal gyülekeztek a hallgatók, mert esemény volt a főiskola életében, hogy egy hercege papnövendék vetette magát alá az examinálásnak. A nagytudományú kis professzor elfoglalta helyét a magas katedrán, egyet szippantott tubákos szelencéjéből s intett a fiatal hercegnek, hogy húzzon tézist. A pap-herceg mosolygó önbizalommal lépett előre, — mikor kiegyenesedett, egy fél fejfel magaslott a katedrán ülő professzora fölé — tézist húzott s nyomban kezdte is rá ledarálni a képleteket, egyenleteket, sorokat. De a professzor úr csakhamar közbevágtott, a feleletet igen fölszinesnek, fűhöz-fához kapkodónak találta s fogós kérdésekkel, melyek a dolog lényegét firtatták, keresztezte a vizgálattevő okoskodásait, kiforgatta a szerencsétlent úgy, hogy azt se tudta már: fiú-e, vagy lány? Huzatott vele újabb tézist; ötlött-hatolt, esetlett-botlott a felelet. Huzatta vele a harmadik tézist; a szegény annyira oda volt, hogy erre már egy kukkot se tudott felelni. S a kis professzor úr megbuktatta magas tanítványát.

Egy év múlva megint szerencsét próbált a fiatal herceg. Lelkiismeretesen készült rá, szíverősítőül még főúri rokonai is megjelentek a vizsgálaton. A professzor úr kijelentette, hogy ezuttal vehetni ugyan észre némi előmenetelt, iparkodást, hanem sajnálja, az eredmény még most se kielégítő. És hiába sügtak oda neki a kollégái, hogy legyen elnéző, hiába néztek jelentősen nagyokat az examinálnak jelen volt hatalmas rokonai, nem hogy tágitott volna, még mérges lett s a herceget ismét visszavetette. Két év múlva eresztette aztán valahára át, még akkor is hozzátette, hogy «alig-alig» — «épen-épen» — «egy hajszalon függött» — «csak a jó Isten őrizte!»

Az idő múlt, a szerencse kereke forgott, a pap-herceg se volt már olyan fiatal, mikor annak a fővárosnak a püspöke lett, a melyikben az ő egykori matematika-professzora még mindig elevenen prelegálta a tudományát, még egyre irgalmatlanul elnyújtotta azokat a színes-mázos bábukat, a kik az ő studiumába csak beleszaggaltak a helyett, hogy megrágták, megemésztették volna azt, a mit bőségesen elibök tálalt. Így esett meg egy szép vasárnapi napon, hogy a püspök úr diszebedet adott a palotájában, melyre a város notabilitásai hivatalosak voltak, köztük a professzor úr is. A dús lakoma vége felé vigáságos jó kedvre derült az egész válogatott társaság s a püspök nem állhatta meg, hogy kötekedve oda ne szóljon a kis nagy matematikusnak:

CSIKY GERGELY SIREMLÉKE.

— Lássá, lássa, professzor úr, hiába nem volt semmi kimélettel irántam az examinálásoknál, azért mégis itt vagyok!

A mi tudásunk azonban nem értette a tréfát, fölfortyant a szóra, fogta a cilinderét meg a parupliját, lábujjhegyre állott a magas lelki atya előtt s így szólt:

— A herceg lehet püspök százszor is, de a matematika professzora soha!

S ezzel a faképnél hagyta az egész úri társaságot. *Regőci Ernő Győző.*

III. BÉLA KIRÁLY TEMETÉSE.

Képekhez.

Megható gyászünnepelelyel folyt le október 21-dikén a budavári koronázási templomban III. Béla király és felesége, Antiochiai Anna temetése.

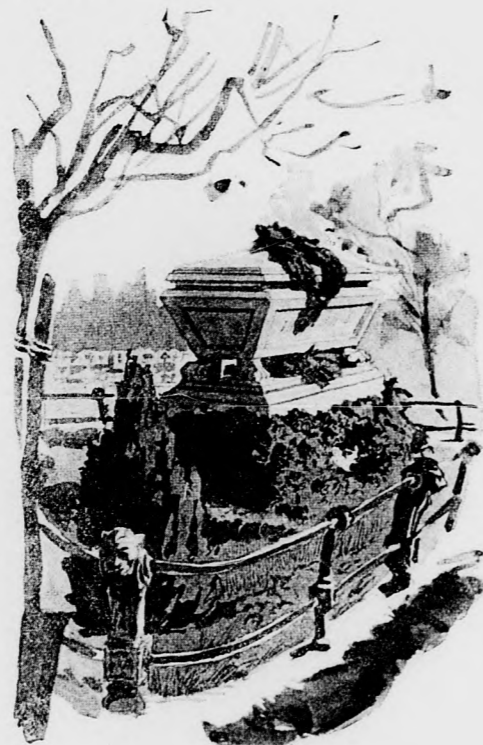
Az ünnepi gyászistentiszteletet, a melyre egybegyültek az ország nagyjai, az állami, főpapi és katonai méltóságok, Vasary Kolos biboros hercegprimás tartotta. A gyázmise után a biboros főpap a szentély előtt fölállított ravatalhoz járult, a mely körül a ciszterezita rend tagjai állottak égő gyertyákkal és alabárdos koronaörök fényes díszben.

A hercegprimás nyomában püspökök s a primás udvari papjai lépdeltek, továbbá Vajda

Ödön zirczi főpát vezetése alatt a ciszterezita-rendű szerzetesek.

A papság után a ravatal köré gyültek a kormány tagjai, Bánffy Dezső báró miniszterelnök, Wlassics Gyula, Dániel Ernő, Lukács László és Perczel Dezső miniszterek s mellettük Wekerle Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, katonai előkelőségek, udvari méltóságok, valamint a megjelent előkelő hölgyek, kik között első sorban voltak láthatók: báró Bánffy Dezsőné, báró Dániel Ernőné és Wlassics Gyulané. Kivülök ott sorakoztak még teljes díszben a tábornoki, valamint a diplomáciai kar tagjai is. Vasary hercegprimás aranyfüstölővel és szentelt víztartóval háromszor járta körül a ravatalt és beszentelte az Árpád-házi királyi pár koporsóit, a melyeket ezután ciszterezita-atyák vittek utolsó nyugalóhelyükre, a Szent Háromság-kápolnában épített díszes szárkofágba.

A beszentelés alatt a kóruson fölzendültek Mosonyi «Liberá»-jának szívet megindító hangjai. A szertartásnak, — melyet egészében már múlt heti számunkban leirtunk, — ezt a megkapó részét, e történeti fontossággal bíró jelenetet Goró Lajos rajzolóművésznünk a helyszínen örökítette meg, s rajzán a megható szertartásnál részt vett, fent elősorolt előkelő személyiségek is felismerhetők.

ARANY JÁNOS SIREMLÉKE.

EGY ISKOLAI KALAND.

Elbeszélés.

Írta: KUTHY LAJOS.

Az ör egyet igazita bajuzán s feljebb tartá fejét.

— Az úr megérdemli, hogy titkomat birja. Az úr foglya, mint amott is mondám, nem jött-ment gazember; ime nézze frakomat.

Az ör megtapintá a ruhát s látni erőködött.

— Bizonyossá teszem a nemzetes urat, hogy igen fontos származatú vagyok, mit azonban itt, az éjnek setétségében föl nem fedezhetek. Juhokat hajtatték héti vásárra. Vakmerő ihászom az estve barmaim javát kieserélte, s ezt nekem hirül hozák. Öt nyomozni jöttem, most, midőn a bűn-áldomást itta; de a kancsók közt jókor elkészült s a sárba fagyott.

Az ör keményen ránézett zavaros szemével, mintha kétkednék.

— Igen, igen; tessék csak jönni... Vigyázzon kérem, gyöngéd lábát megsérti a kegyetlen rög... Na ime! amott fekszik kuvasza mellett. Nem olyan-e, mint Faraó sertései?

Az ör előre nyujtá nyakát és szeméit; s a kérdést meggyőzőtleg igenlé fejével.

JÓKAINÉ SIREMLÉKE.

BAJZA JÓZSEF SIREMLÉKE.

— Na lám, ha most barátom uram engem városházához visz és kilétem megtudatik, nem azt hinnék-e, hogy egy kissé boros, s alattvalóinak rossz példát mutatna? Nekem nyugtalanságot okozna; magának szégyent, s azonkívül nem tudja-e, hogy nemes embert illetni tilos, hogy ki azt merészli, bűnhődés fia?

— Igenis tudom, teéns uram, felelt az ör levett kalappal.

— Na édes fiam, ha tudja, tegye fel a kalapját s óvakodjék. Ott az ihászom, kísérje be azt. Bárányisipkája úgy is hasonlít enyémhez, s bundája szakasztott magamé: azon érdemes két polgár nem látta bundám alatt a sorsomhoz illő ruházatot, s azért holnap nem fogják megkülönböztetni, én voltam-e vagy az ihászom. Holnap a városháznál találkozni fogunk. Ott veendi tőlem szolgálata jutalmát.

— Szerencsés jó éjszakát! — kíváná a lábán alig álló ör Lukácsnak, ki ügetésbe vevé megviselt lábait, hogy ha a juhász-ügy tisztába jó, el ne foghassák.

Mily szépen megmenekült volna, de Czirmos kémje mindenütt nyomában járt, s azon meggyőződést vitte urához, hogy Lukács úr fa után vala.

Másnap utángondolá Dongódy a vészes éjt.

— Csak szólhattam volna szegénynyel, mindent felednék.

Most feltámadának bajai, mint nyomorban vagy balesetkor szokott. Szégyen készül fejére és bűnhődés. A zsidó nyelv tanára okvetlenül megidézeti; hátha még Czirmos felismerte. Oh miért is küldték iskolába, hogy időnap előtt megszáradjon kedve! Azonban az éj kalandját mélyen titkolá. Talán még mindent kiegyenlít a sors.

Egész héten vadbelényt álmódott, mely üzé, kergeté, mint Vulcan bikái Jasont. — Oh csak jöne ama nagy nap, mert fejem iszonyúan fő!

PETŐFI SZÜLEINEK SIREMLÉKE.

Szombat hajnalban nagy lötás futás támadt a diáklak podiumán, mint minden szombaton.

— Ad causas!* — rivalgá a vihanczos ifjúság, megtudni, miként menend le rajtok a nap?

Kitódultak a tizedik ház vazalljai is. Dongódy egy oszlop megé állt.

Minő tábor gyült össze a keleti szegletben! Köpeny, ködmön, paplan és ó bundák öltettek ing fölé; s az öltönyök minden századából antik darabok jelentek meg. Róka, medve, farkas, nyuszt- és juhprémek egyszínben néztek ki, mert a tisztés idő mindenikről egyiránt leszedte a szőrt.

Miért nincs egy milliomos keblében annyi életkedv, mint e kopott kontósok alatt, s miért nem daczol úgy bajával a fegyveres tábor, mint a mindentelen diák?

Az apparitor megjelent s hozá az élet-halál diplomáját egy kormos lámpással. Mint mindig, Ugrancs lön felolvasó. Hangja sikoltó volt, min-

* Az iskolaszék a régi debreczeni kollégiumban minden szombaton fegyelmi eljárást tartott, a mikor is a hanyagságon vagy esinyen ért diákokra büntetést mértek.

den megérté. Fölvevé a lapost, s a tömeg föl lett.

Egy helyen félben szakadt, mintha kiméletből át akarna ugrani néhány vádat vagy bünt; mind-egy, mert e két szót az iskolaszék rendesen rokonnak vette.

— Tovább, tovább! — kiált az ifjúság, s Lukács úrban egy névtelen sejtés meghüté a vért.

Ugrancs folytatá:

Causa X-a. Non id agit, ut in studiis proficiat, (nem igyekszik tanulni) Lucas Dongódy.

Causa XI-a. Professorem decepit, (tanárját rászedte) Lucas Dongódy.

Causa XII-a. Jurato superfugit, (az esküdtől megszökött) Lucas Dongódy.

Causa XIII-a. Diphteratus incessit, (bundába járt) Lucas Dongódy.

Causa XIV-a. Muros collegii superavit, (az iskola falát megmászta) Lucas Dongódy.

Causa XV-a. Lignum auferre tentavit, (fát akart cseمني) Lucas Dongódy.

Lukács nem hallgatá tovább. Vad sorsa torkára nőtt. Az ifjúság különben is tréfát szokott üzni, ha valaki egy vád alatt egyedül állt. És ő ily pitykés, sallangos bűnökben! Minden száznál hahota vagy ujjongás követte, s végre legművészibb kitételrel is röhögés tódult nevére. Szive csordultig lön; neki keseredett egész erőből, s mint igazi bús magyar, haza ment és... lefeküdt.

Kilencz-tájban fölkelt, talpalni fel s alá. Oly komor arcot ölte, hogy laktársai féltek megszólítani. Különben is fájlalják a gondolatlan tréfa komoly eredményit. A világerít nem tudatták volna, hogy a levél körmeik közül kelt. Hosszú csend után Ugrancs fogott szót.

— Ne busuljon földi, mond kecskepathossal, az ember úgyis elébb-utóbb elhullatja napjait, mint az őszi diófa, s aztán vége az inségnek.

De Lukács nem felelt. Egy óra mulva, midőn a szolga történetesen oda vetődék, szólalt meg:

— Dárdás, szedd össze motyómat, s vidd zsilvására.

Társai ütközve néztek, kérdőleg mit akar.

— Czirmos rég feni fogát, de becsütembe nem fog harapni. Tudom úgy is kiküszöbölne: inkább sine fine elmegyek.

Ezt rögtöni pakolás követé, s könytelen búcsu.

Midőn a portán túletett, feltárult lelkében az üres világ; s ő pillantás nélkül bámult bele, mint a birka, mikor az esztrengéből kilökik.

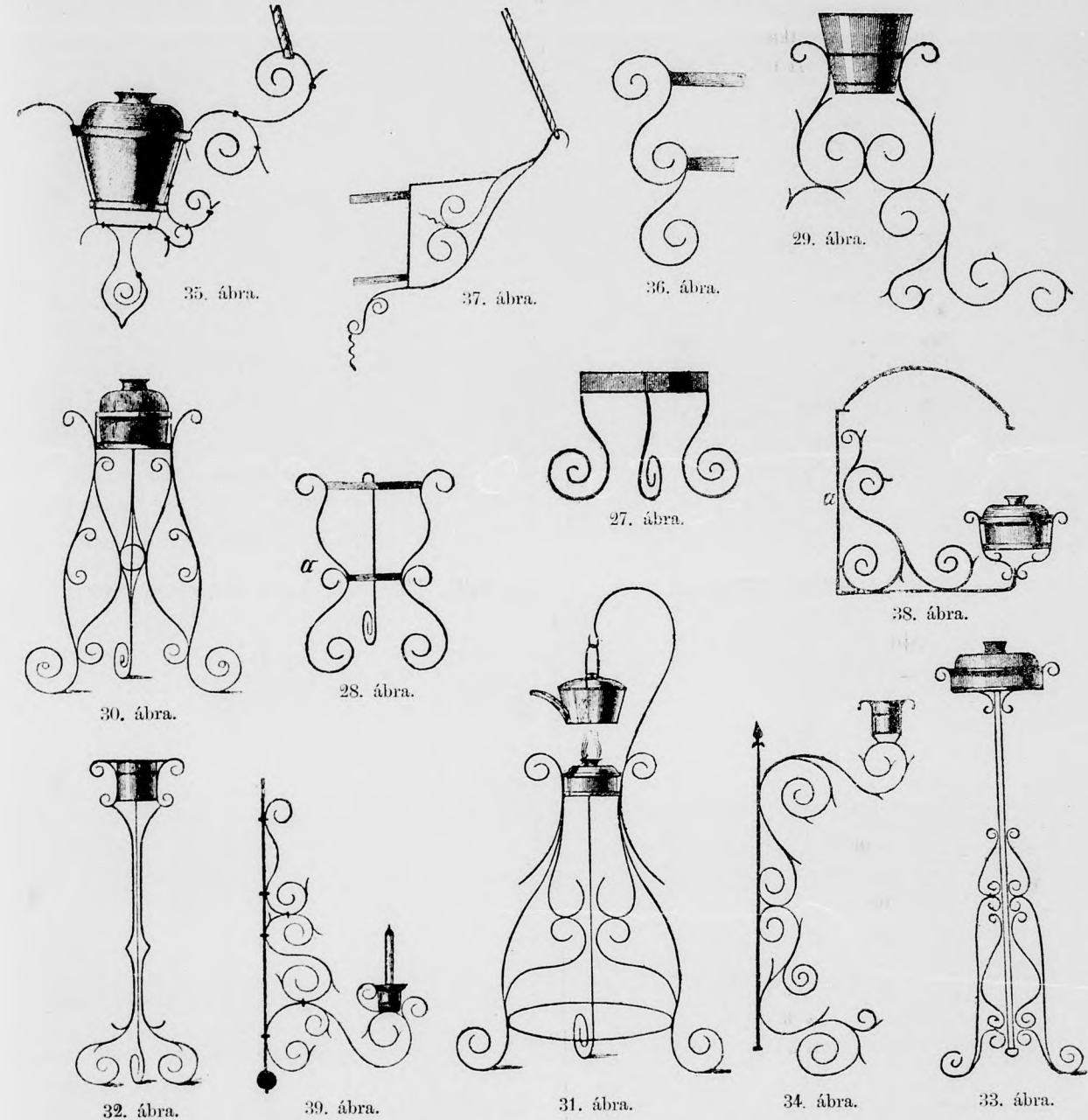
(Folytatása következik.)

EGY KIS VASTECHNIKA.

Apró vasmunkák készítése.

A 27-dik és 28-dik ábrák egyszerűbb állványokat mutatnak be csészék, virágcserepek s hasonló dolgok számára, s az előbbinál a 14 a. — ábrában ismertetett alakkal találkozunk. Ha az állvány

méter nagyságban állítandó elő, csupán egyik része van lerajzolva. Ellenálló képességük növelésére lenn egy szélesebb karika szögecselendő be; ugyanígy járunk el a 30-ik ábrán ismertetett állványnál is, mely 25—30 centiméter magasságú. A rajzon ezt nem tüntettük fel. A 31-ik ábrán látható négy lábú állványnál szintén a középben egy erősebb karikát kell be-

kisebb súlyú tárgyakkal van szánva, elégséges egy karika is. (27. ábra.) Egyébként ezélszerű lesz lent, mint a 28. ábrán látható, egy második karikát is beilleszteniünk, különben a csigavonalalakú szalagok könnyen elveszítik eredeti alakjukat.

Különböző nagyobb állványokat, virágcserepek, vázák, lámpácskák, csészék stb. számára a 29., 30., 31., 32., 33. és 34-dik ábra mutat be. A 29-dik ábránál a háromlábú állványnak, mely valóságban húsz centi-

iktatni, fent egy kerek pléhtalapatot kell beilleszteniünk, a szabadon álló függő kar csavaralakú is lehet. Mindegyik állványnak a 32., 33. és 34-ik ábrában bemutatottak közül 3—4 lába is lehet és nagyobb ellenálló képesség elérése céljából középben egy 4—5 milliméter átmérőjű pléhesóvel látjuk el, s fent pléhtalapatot alkalmazunk.

Függő ámpolnák számára a 35., 36. és 37-ik ábrában megrajzolt részminták szolgálnak; három vagy

négy karuk lehet. Fali lámpatartót mutat a 38-ik ábra, melynél a derékszögű a páleza csavaralakban készíthető.

Az előbb említett hatkarú csillárból egy részletet a 39-ik ábrán láthatunk. Hatvan centiméter magas és 45 centiméter átmérőjű, a középső páleza 6 milliméter vastagságú s csavaralakú, főt kampósan megörbült, lent üres golyóban végződik. A gyertyatartókat, melyek lámpácskák beérésítésére is alkalmasak, nagybátyám pléhből állította elő, de bármely bádigos vagy üvegesnél is kapható; a vízszintes karok üveghasábockákkal vannak beagatva és a szivárvány minden színében pompáznak.

Ezzel a szép sikerrel nagybátyám még mindig nem elégedett meg, hanem az apró vasmunkáknak egy egészen új ágát kezdte próbálgatni s most nagy buzgalommal csinál díszes folyondár és virágkoszorú alakokat vékony vaspléhből, a melyek különböző színűre bronzírozva, díszítésekül használhatók különböző tárgyakhoz.

Igazán pompásan sikerülnek s tán majd egy más alkalommal többet is írok még róluk.

Technicus.

KÉT HALOTT.

Horvát Boldizsár. Október 29-ikén kidőlt az élk sorából a legnemesebb magyarok egyike, nagy idők nagy embere: Horvát Boldizsár. Mint egyszerű iparos szülék gyermeke, a maga erejéből és tehetségéből érte el a legfényesebb polozok egyikét, az igazságügyi miniszterséget. Ott volt a szabadságharc munkásai között, ott az elnyomatás korának szenvedő és reménykedő honfiai között, ott szerepelt a kiegyezés művének létrehozásánál, mint egyik fő tényező. Nemesebb szív kevés dobogott a hazáért, mint az övé, önzetlen, igaz és puritán volt minden eszelevesében. Mint szónok és író egyaránt kimagaslott; előadásának művésziességgel és tiszta hevével elragadta a hallgatóságot. Költői lélek is volt, alak és tartalom tekintetében kitünő költeményeket írt, melyekért a Kisfaludy-Társaság tagjának választotta. Életének főmozzanatai: Született Szombathelyen 1822 január 1-én egyszerű, de művelt iparos szülőktől; 1843-ban ügyvéd lesz, vezérzikkeivel feltűnik és barátságot köt Deák Ferenczel; 1848-ban szülővárosa az országgyűlésre küldi, a szabadságharc lezajlása után fogságot szenved, majd újból ügyvédkedik; 1861. az Akadémia, mint művészi szónokot tagjává választja; 1865. a szombathelyiek újra megválasztják képviselőjüknek; 1867. a király Deák ajánlatára igazságügyminiszterre nevezi ki, mely állásában a korszakalkotó újítások egész sorozatával lépett föl. A miniszterséget 1871-ig viselte, a törvényhozásnak ezután is köztiszteletet élvező tagja maradt. Puritánságát jellemzi, hogy rendjelet, fényes czímet sohasem fogadott el. Horatius szavai senkire sem illettek úgy, mint ő reá. *Integer vitae scelerisque purus.* A szombathelyiek szoborral készülnek megörökíteni városuk nagy fiának emlékét.

Dr. Müller Hermann. Ezt a nevet vesse eszébe minden magyar ifjú. Ezt a nevet viselője életében csak szűk körben ismerték, de most — holtában — az egész világ ajakán hordozza. Az egész művelt társaság részvéte, bámulata és elismerése kísérté sírba koporsóját, melyet Bécsben október 24-ikén a kora hajnali órákban adtak át az örök nyugalomnak.

A gráci születésű fiatal doktort régtől fogva a kutatás vágya lelkesítette és már diákkorában távol tar-

totta magát a szórakozás minden nemétől, hogy tanulmányainak szentelhesse idejét. 1895-ben került a hírneves Nothnagel tanár mellé a bécsi klinikára. Tavaly február 1-jén Indiába utazott azzal az osztrák orvosi expedícióval, mely a pestisnek, ezen öldöklő betegségnek tanulmányozását, gyógytüneményeinek kipuhatólását tűzte céljául. Ez azon irtózatot járvány, melyet Thukydides a peloponnésusi háború történetében oly rémes színekkel fest, mely századok folyamán annyiszor keresztülzáguldott a világon, megtizedelvén a népeket, meglazítván a társadalom összes kötelékeit. Müller doktor valóságos halálmegevetéssel tette ki magát minden veszedelemnek. Bombayban és másutt, a pestis legundokabb tanyáin is fölkereste a betegeket és ügyet se vetve a maga életére, gyűjtötte az anyagot.

A szörnyű ragályt tudvalevőleg bacillusok terjesztik. Müller doktor Kelet-Indiából hozott magával ilyen pestis-bacillusokat, melyeket kísérletezés céljából mesterségesen tenyésztett: fel akarta fedezni a pestis ellen való szérumot. Ekkor történt, hogy laboratóriumának szolgálja egyszerre gyanus betegségbe esett. Dr. Müller csakhamar felismerte, hogy a szolgálta megkapta a pestist, rögtön vállalkozott a szerencsétlen gyógyítására, külön záratta magát vele, a szolgálta meghalt s dr. Müller is október 21-ikén betegnek érezte magát: megkapta a ragályt. Müller ekkor is, a míg eszméletén volt, följegyezte a magán tapasztalt jelenségeket, hogy csak a tudománynak használjon. Nyugodt maradt, elbűsűzött levélben övétől, vigasztalta szüleit, s testvéreit, s október 23-ikán hajnalban meghalt — mint egy igazi hős, mint Gyulainak hadnagya, ki testében a halálos golyóval is azt kiáltja: «Szuronyt szegezz és előre!» Neve örök fényvel fog ragyogni a tudomány vértanúinak halhatatlan sorában.

VEGYESEK.

Nagyjaink sírjai a Kerepesi temetőben. Méltán nevezhető a halottak városának ez a rengeteg sírkert. Ötven év folyamán közel negyedmillió embert temettek el ide. Drága föld mi nékiünk a Kerepesi temetőnek televény talaja! Annyi ezer meg ezer névtelen halott közt nagyszámú jelesünk aluszsa itt örök álmát. Ha eljő majdan az idő, mikor Pantheont emelnek nemzetünk nagyjainak és hánvaikat ott helyezik el dicsőséges nyugalomra, a Kerepesi temető földje erősen meg léssen bolygatva! Addig is hazafias kegyelet környezi síremlékeiket és Halottak napján soha le nem marad róluk az emlékezés öröközödjé. Jelen számunkban bemutatjuk *Arany János, Bajza József, Csiky Gergely, Horváth Mihály,* továbbá «a legjobb apának és anyának», Petőfi szüleinek síremlékeit, végül *Jókainé* Laborfalvy Róziát, a ki drámai színművészetünk csillaga volt.

Erzsébet királyné szobrát felséges királyunk óhajtatására a budai Szent György-téren, a Hentzi-szobor helyére fogják elhelyezni. A hova előbb a múlt szomorú árnyéka gyanánt álló Hentzi-szobor miatt idegenkedéssel tekintettünk, oda ezentúl mint szent zarándokhelyre jár majd minden magyar ember. A kiengesztelődésnek mily magasztos gondolata ez!

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kedvezmény előfizetőinknek. Berezik Árpád miniszteri tanácsos úr ő méltósága, a Himfi-dalai című fényes sikerű színmű szerzője húsz darab jegyet bocsátott a Tanulók Lapja szerkesztősége rendelkezésére, hogy azokat budapesti előfizetőink között soroljuk ki. A jegyeket a következők kapják: *Deutsch Ignác, Wollner Ernő* (VII. ker. áll. főgimn. VIII. o. t.), *Laban Antal* (Havas-u. 2. I. 11.), *Rodovitz H.* (ág. ev. gimn. V. o. t.), *Hegedüs Tibor, Szabó Jenő, Hegedüs Ferencz, Csiky Kálmán, Lichtenstern Béla, Borzsák József* (ref. főgimn.), *Fleischmann Imre* (V. ker. főreál), *Szécskay György* (VII. ker. főgimn.), *Dokupel János, Buday Endre* (V. ker. gimn.), *Spitzer Endre* (VII. ker. főgimn.), *Hajós Dezső* (VI. ker. főreál), *Halmi Gyula* (VIII. ker. főreál), *Bodányi B.* (ág. ev. gimn. VIII. o. t.), *Miróczky Árpád* (VIII. Orómvölgy-u. 8.) és *Wagner Ervin* (László-int.). A jegyek vasárnap délben 11 és 12 óra között átvehető a szerkesztőségben. A kik ezen időben nem jelentkeznek, azoknak jegyeit másnak fogjuk átadni.

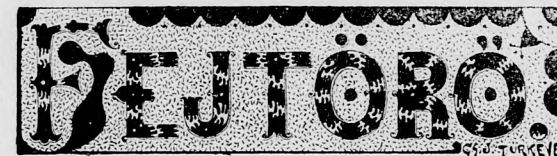
A reformáció emlékünnepet a budapesti ref. főgimnázium ifjúsága október 31-én díszesen ünnepelte meg. *Mohár S.* igazgató szívhez szóló imával kezdte az ünnepélyt, *Csiky K.* VIII. o. tan. ünnepi beszédet tartott, *Csordás E.* Miklós Elemér költeményét szavalta, *Miklós E.* egy XIX. sz. reformátorról olvasott fel; *Sánta K.* Mult, jelen és jövő című költeményét *Bömches O., Nemes Elemér* és *Hegedüs F.* adták elő; *Szabó Jenő* a reformációnak hatásáról szolt Magyarországon, *Varga B.* dr. tanár záró imával fejezte be az ünnepélyt, a melyen igen nagyszámú előkelő közönség jelent meg.

Pályabér. Ugyebár, e szóra gyönyörűen rárimel: a *habér?* «Legszebb pályabér a babér». E mondanak az az értelme, hogy a vetélkedés útján kivívott szellemi vagy fizikai győzelemnek igazi jutalma a közelímerésben rejlik és az adott érték ennek csak külső kifejezése. Az olymposi játékoknak diadalmasai olajfa-ágot kaptak, melyet a szent fáról metszett le aranyollóval egy szerületlen gyermek. A mi önképzőkörünkben régi uzus, hogy a babért felváltják esengő aranyokra vagy zöldhasú bankókra, melyeket a szerencsés nyertes korántsem helyez el trophaumai közé, hanem ősi szokás szerint vig pajtások társaságában «ereszti szélnek». Vigóság, ártatlan és szokászenteltette dolog ez, de mégis mindenképpen ellenkezésben van a szellemi diadal tisztaságával és moráljával. Telnek múlnak az évek, az ifjúkori sikerek emléke feledésbe vész, nincs, mi emlékeztesse azokra a férfút, mert bezzeg, egy régesrégő dárídó memoriája elmosódik az agyban! Megelégedéssel olvassuk szonoki tudósítónk jelentését, mely szerint az ottani önképzőkör *Barbur Sándor* ifj. elnök indítványára az idén, a közoktatásügyi miniszter óhajtatásával meg egyezően már nem *pénzjutalmakat* tűz ki, hanem *művészi tárgyakat.* A *székelyudvarhelyi* ev. ref. kollégiumban az önképzőkör a pénzjutalmak helyett ugyanoly értékű könyveket is adhat.

Önképzőköri krónika. Az *egri* áll. főreáliskolában dr. Rózsa Géza tanár vezetése alatt önképzőkör alakult. A fiatal intézetnek magát *Bajza Józsefről* nevező fiatal önképzőköre alapszabályait a miniszterhez terjesztette jóváhagyás végett. — A *szegedi* főgimnázium önképzőköre mult hó 23-ikán tartotta rendes gyűlését, melyen két érdekes felolvasás szerepelt: *Wirth Henrik* 8. o. t. «Az értelem czélszerű és helyes fejlesztése».

Domokos László 8. o. t. pedig «A magyar zene kifejlődése» című dolgozatát olvasta fel. A körnek 114 tagja van. — A *nagyvárad* áll. főreáliskola «Arany-körének» október 14-iki gyűlése ily programmal folyt le: «Bánk bán méltatása» (értekezés) tartotta és írta: *Fried L.* 8. o. t. *Biráloi* egyértelműleg sikerültnek nyilvánították. 2. «Magyarokhoz» *Berzsenyi D.*-től szavalta: *Löble F.* 7. o. t. 3. «A növényvilág fontossága az emberi háztartásban» (értekezés) írta és felolvasta: *Dutka A.* 4. «Az obsitos» *Garaitól.* Szavalta: *Zsirkay János* 7. o. t. — A *budapesti* VIII. ker. közs. főreáliskola «Petőfi Önképzőköre» f. hó 23-án tartotta 1-ső rendes ülését, melynek tárgysorozata a következő volt: 1. Emlékbeszéd *Arany János* fölött, írta és felolvasta: *Fried Sándor* 8. o. t. 2. A welsi bárdok, szavalta: *Schwarz Gyula* 8. o. t. 3. Az absolut igazságról, költészeti értekezés, írta és felolvasta: *Spitzer Ödön* 8. o. t. 4. A XVII. század egyetemes irodalma, írta és felolvasta: *Halmi Gyula* 8. o. t. 5. Isten, költemény, írta és felolvasta: *Danczig Árpád* 7. o. t. — A *Markó utcai* főgimnázium «Szaváló köre» I. rendes ülését a következő tárgysorozattal tartotta: 1. *Selényi Sándor* értekezése *Madách: «Ember tragédiája»*-ról. A kimerítő, szép tanulmány osztatlan dicséretet nyert. 2. *Pressburger Ignác: Eötvös József «Vár és kunyhó»* cz. költeményét szavalta. 3. *Réti Elek: Eötvös J. «A zászlótartó»* cz. költeményét elszavalta és szabad előadásban annak sorsáról beszélt; folyékony, szép előadásért dicséretet nyert. 4. *Boldog Lajos* igen sikerülten szavalta, általános derültséget keltve: *Tóth Kálmán «Állat irodalom»* című versét. Végül *Koller Róbert* olvasott fel: *Arany «Buda haláláról»*.

A Ferencz József-intézet jubileuma. Október 31-ikén mult tíz éve, hogy a *Ferencz József* nevelő-intézetet megnyitották. Az intézet kormányzója, dr. *Demeczky Mihály,* a nemzeti gyászra való tekintettel a nagy nyilvánosság kizárásával emlékezett meg a nevezetes évfordulóról. A tanítványokhoz intézett beszédében jellemezte azt a munkát, melyet az intézet létesítésénél *Csiky Albin* gróf volt közoktatásügyi miniszter végezett. A miniszter életnagyságu arcképe az intézet megfestette és ma az ifjúság előtt leplezték. A leplezés után bemutatta a kormányzó *Klamarik Jánosnak,* az elhunyt államtitkárnak márványmellszobrát, a melyet *Strobl Alajos* mintázott.

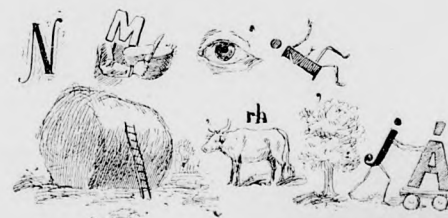

Titelje: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Képrejtvény.

1

Megfejtési határidő 1898. november 12.

A 43. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: $x=1$. ($\sqrt[3]{729} - 30 \sqrt[3]{729} = 81$)

Földrajzi kérdés: Baikal-tó.

Történelmi kérdés: Abdi vagy Abdurrahman.

Természetráji kérdés: Buesujáró-lepke.

Képrejtőny: Nem úgy van most, mint volt régen.

Helyesen fejtették meg: Bohrandt Lajos, Kutlik Félix, Miróczky Árpád, Thiermayer Ferencz, Novák Lajos, Hegedűs Tibor, Banczik S. Tivadar, Michaletzky Vilmos, Csáthy Dezső, Mikó József, Kirchner Gyula, Bierbauer János, Freyer Gyula, Frey Imre, Györke Ilona, Szabó József, Csizsinszky Lajos, Ronchetti József, Windt Lajos, Gayer Lajos, Adler testvérek, Kresz Károly, Ács Nagy István, Horváth Dezső, Rodowitz V., Laban Antal, Puskás Endre, Wohlstein Sándor, Fiedler Kálmán, Hübner János, Marx Miksa, Wessely Imre, Kertész Tivadar, Wollner Ernő, Titsch Károly, Blumenschein H., Csaba Jenő és Miróczky János, Stein Pál, Barcsa Mihály, Buzáth Jenő, Besztercezy Lajos, Weiner Hugó, Ozanic L., Horn Félix, Bauer Gyula, Pécsa József, Ráth Kálmán, 3257. sz. előfizető, Beck István és Pál, Kozák Aladár, Windt Lajos, Neszmélyi Lajos, Weinberger Arthur, Markovics Jakab, Niezner Sándor, Tóth Gáspár, Beliczay Zoltán, Herresbacher Dénes, Ney Arnold, Farkas Tivadar, Révész Sándor, Róth Béla, Halmi Gyula, Zelnik István, Benisch Arthur.

A kifizetett könyvjutalmat, Cottin: «A szibériai számüzöttek» cz. munkát Wohlstein Sándor gymn. VI. oszt. tanuló nyerte el Nyitrán.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. F. Mali Bukovec. A képzet — filozófiai alapon — a lelki hatás képe; a fogalom: tudatossá vált képzet. Egyébként ne használjon olyan könyvet, a melyet nem tud megérteni. Néven kívül jó poetikák: Varsányi György, Riedl Frigyes és Gregussé. Olvashatja a Verbozzy-féle költészettant is. — **R. S.** Vác. Ha a lapot új neven kívánja, akkor a kiadóhivatalnál is jelentse be. A másik kérdést írja meg újra, mert már nem tudjuk, hogy mit kért. — **R. B.** Szabadka. Hígyje el, senkit sem hagyunk ki a névsorból, a kinek a levele idejében megjön. Majd meglátja, hogy a jövő számban benn lesz! — **M. Á.** Udvarhely. Lehetőleg tömör, rövid, de érdekes jelentéseket kérünk. — **Z. J.** Tüzetesen csak 67 után. — **H. D.** Tehát elfogadjuk, de ne írjon megint vörös tintával. A vörös tinta csak gyakorlatok javítására jó a professornak, — a diáknak meg rajzolásra. Levelet írni nem is illik vörös tintával. — **M. J.** Kassa. Az üdvözlöt átadtuk a czikk írójának. — **B. J.** Székesfehérvár. Ásványokat, úgy hallottuk, hogy Temesváron lehet kapni az ottani természetrajzi tanárnál. — **Federics R.** Lapunkból teljes példányok kaphatók a mutatószámától kezdve s az év végén az egész ötödik évfolyam kapható lesz bekötve is. Az előző évfolyamokból csak az I. kapható kötve 2 frt 50 kr-ért. — Utólagosan «előfizetni» nem lehet. — **K. G.** Temesvár. Az ígért könyvet elküldtük, s elvártuk volna, hogy átvételét pár sorban tudassa is. A «számos» új előfizetőt kíváncsian várjuk. — **3125. sz. előfizető.** Ne csak a számot, hanem a nevét is írja rá a megfejtésekre. — **M. J.** Kassa. B. Á. min. tanácsos, bővebbet bármely lexiconban talál felőle. — **S. F.** Pécs. Czikkét kiadtuk bírálatra, még nem kaptunk róla értesítést. — **G. F.** Lőcse. Szívesen látjuk. — **K. S.** Bpest. Nincs. —

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

P. J. Déva. Már idejét múlta. — **B. Gy.** Budapest. Lehet. — **M. F.** Kassa. Így: peripécia, tehát c-vel ejtendő! Sz. B. Schöber Bélának, régi hívünknek írói neve. — **E. J.** Kivánságához képest ime közléstesszük, hogy a «T. L.» 40. számában megjelent «Csillaghullás» című költeményt Eisler József nagyszombati tanulóifjú küldte be. — **Sz. E.** Makó. K. A. meglepetéssel hallja a «legutóbbi levelére» való hivatkozást, mert tudomása szerint önnel soha sem levelezett és kéri önt, oldja meg ezen rejtélyt. Szorgalmas tudósításai alapján minden esetre jutalomkönyvre tarthat számot. — **M. J.** Szatmár. 1. Elegendő. 2. A Füredi-féle könyv kapható minden könyvkereskedésben. 3. Elfogadjuk. — **K. A.** Szeged. Hodás Agost örökre önmek van ugyan elsőbbségi joga, de «nem oszthatnák meg azt ketten B. Arthurral»? — **B. Z.** Schmezbánya és **H. D.** Fehértemplom. Ajánlközesukat tudomásul vettük, kérjük, pontosan tudósítanak. — **H. A.** Nagyszombat. A versike mi előttünk is plágiumnak rémlik, de szerzőjét a legjobb akaratral sem nevezhetjük meg. Hisz e téren oly sok az eszkimó és oly — sok a foka. — **P. A.** Arad. 1. Az «Trásbéli feladatok»-ban bőségesen talál irodalmi tárgyú thémákat: teljesen kidolgozva, vázlatban és tételben egyaránt. 2. Ugyanezeket írja meg a kiadóhivatalnak is. — **R. S.** Vác. Kérjük, újítsa meg kérdéseit. — **F. T.** E tárgyról előadott Gyulai Pál a budapesti egyetemen, Horváth Cyrill bőven ír róla nagy irodalomtörténetében, mely a megjelenésre várakozik.

A «Tanulók Lapja» 40. számában közölt 7891

vastechnikai eszközök

megrendelhetők

IVÁNKOVITS KÁLMÁN

BUDAPESTEN,

Soroksári-u. 31. sz. a. levő vas-, szerszám- és vasárúk üzletében.

☛ Kívánatra árjegyzéket bérmentve küld. ☛

Önoktató nyelvmesterek bármely nyelv alapos elsajátítására a

☛ Toussaint—Langenscheidt módszere szerint ☛

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

ezimel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, velősen megirt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudniuk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van; a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszaadjuk. ☛ Egy-egy kötet ára csak 30 kr. ☛ Bérmentésre 5 kr. kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás czéljából Akantisz és Rozsnyai szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megirt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megirt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a cseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivitelét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Bachmann: Geistreiche Schachpartien szerint elemezve) hozzá még a budapesti millénárius mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák tanát» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Míg ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz frtba kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valóságos kincseshányja, fizetve csak 2 frt, díszkötésben 2 frt 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni.

Bérmentésre 25 kr. kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

☛ Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen. ☛

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	gymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Mej jelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ IFJÚSÁG ÉS A MŰVÉSZETEK.

(*) Mult számunkban megírtam, hogy miként és miért tartom szükségesnek, hogy az ifjuság érdeklődése ápolitassék a művészetek iránt. Rámattam arra az anomaliára, a mely csakugyan oly érthetetlen módon tartott eddig lenyügözve bennünket.

A kérdés fejtegetése, a mint örömmel látom, vizshangot keltett. Nem az az egy-két levél, melyet ennek a czikknek megjelenése alkalmából kaptam, hanem a tárgy érdekessége ösztönöz, hogy újra erről írjak.

A művészeteknek eddig nem említett ágáról tesztek említést, arról, a melynek kultiválását elég kifejeletnek tapasztalom a tanuló ifjuságnál. Érttem rajta a színművészet pártolását.

Erre ugyan nem igen kell buzdítani a mi diákjainkat, mert a fővárosban épűgy, mint a vidéken ennek a műzának ők mindenkor lelkes pártolói voltak és lesznek.

Azt is tudom, hogy sokat közülök nem az irodalmi színvonalon álló termékek vonzanak a színházba, hanem egyéb tekintetek. Nem is az a ezelóm, hogy a színművészet pártolására a mostaninál jobban buzdítsam őket, pártolja némelyik anélkül is, sokszor túlságosan, s nem ritkán az iskolai köteleességek rovására.

Mást óhajtanék én abból az ötletből, hogy Berezik Árpád, a mindenkitől szeretett, a mindenkitől kedvesnek mondott Berezik Árpád, a Himfy dalainak ma mindenkitől ünnepezt szerzője a Tanulók Lapja révén husz diákokat segített, hogy akkor, a mikor pénzért sem lehetett jegyet kapni a Nemzeti Színházba, ez a husz kiváltságos végigélvezhette a szép darabot. Örülök, hogy a főváros majdnem minden iskolájából jutott egynek-egynek alkalom látni, élvezni és tanulni. Ez a husz diák bizonyára sietni fog a legközelebbi önképzőköri gyűlésen beszámolni a Himfy dalaival. Szeret-

ném, ha a közvetlen szemlélet hatása alatt méltatnák, elmondanák impressióikat, s ők, a kik ismerik a kort, Kisfaludy Sándor poezisét, ugyesen fejtegetnék társaik előtt, hogy miként dolgozta fel Berezik Árpád a való dolgokat poezissal keverve oly hatásos, hogy ne mondjam, sensatiós darabbá, a melynek végignézéséhez csak elővételi jeggyel juthatunk.

Szeretném és óhajtanám, hogy az ifjuságnak alkalom adassék az ilyen darabokat nagyon olcsón végig nézni, mert ezekből csak tanulhat, — még pedig nemcsak kulturhistoriát, nemcsak embereket, hanem irodalomtörténetet és esztetikát is. A szép érzést, a nemes szívjószágot mi sem fejleszti könnyebben, mint ha ilyen színelőadókra eresztjük az ifjuságot. Ennek bizonyára van és lesz oly fölemelő hatása, mint ha egy szép szobrot, vagy szép képet tekint meg s a jellemfejlesztésre, a fajszeretet ébresztésére nagyobb befolyással van egy jó szindarab, mint az összes görög művészek remekalkotásai.

Erkölesnemesítő hatású darabok, melyek nemzeti életünknek egy tiszta, romlatlan századába vezetnek vissza a magyar ifjuságot, többet használnak az erköles fejlesztésére, s a jellem alakulására, mint a középiskolai nyolcz év morális tanításai. Mi hiába igyekszünk a jó példákat felsorolni, hiába kapacizáljuk az ifjuságot, hogy így, vagy úgy tegyen, — nem sokba veszi: de ha olyan szindarabokat lát, a melyekben erősen domborodnak ki a magyar faj speciális jellemvonásai mellett a becsületesség, szótartás, erős akarat, megvesztegethetetlen férfias jellem: akkor gondolkodóba esik, s a nagy alakokat példányképpül fogadja.

Csak arra kellene még módot találni, hogy az irodalmi értékű s igazán kulturális hatású darabok megnézéséhez hogyan lehetne olcsó szerrel — ha nem is úgy, mint Berezik Árpád tette, a mi mindenestre a legjobb volna — hozzá juttatni az ifjuságot.